

tragtes som fremkommet i Anledning af Landbrugets store Tryk. Saa vidt jeg erindrer, har netop den ærede Ordfører i Folketinget ogsaa taget Afstand derfra, og jeg er ham meget taknemmelig for den Varme, hvormed han udtalte sig lige over for Ejerne af de mindre, fri Hovedgaarde, som altsaa ikke ville faa nogen Fordel heraf, men det er jo ogsaa givet, at dette høje Ting maa sørge for, at ogsaa de ikke lide noget Tab. Grunden til, at man mener at kunne gaa med til at lade Staten yde Bidrag til Afløsning gennem denne Lov, ligger altsaa ikke i Landbrugets Nødstilstand, men i at disse Afgifter nu virke uretfærdigt. De ere i sin Tid paalagte paa en Maade, som efter min Mening var fuldstændig retfærdig; jeg skal ikke her følge den sidste ærede Taler (Jørgensen) i hans lange Udvikling og heller ikke den højt-ærede Minister; jeg anerkender, at det er rigtigt, hvad den ærede Minister sagde, at de til Dels ere paalagte ved Overenskomst. Dette kommer imidlertid ikke Sagen ved nu, thi saaledes som disse Afgifter virke i Øjeblikket, kan det ikke nægtes, at de virke uretfærdigt, og det er denne Uretfærdighed, der maa afhjælpes. Det, som Spørgsmaalet her drejer sig om, er, hvor vidt Statskassen bør yde Bidrag til Afløsningen, og det anser jeg for mit Vedkommende for fuldstændig berettiget at forlange, men det stiller sig dog saaledes for mig, at der maa gøres nogen Forskel lige over for de forskellige Arter af Tiender. Jeg synes, at det har noget at betyde, om Tienden endnu er, ligesom oprindelig, da den blev given, en Afgift, som benyttes til et bestemt Brug, som den bliver henlagt til, eller om den til Dels eller fuldstændig er gaaet over i privat Eje; ser man paa Præstetienden, kan jeg ikke se rettere, end at det er fuldstændig forsvarligt og berettiget, at der af Statskassen ydes Bidrag til Afløsning af denne, idet Forholdene have udviklet sig saaledes, at selv om det en Gang var berettiget, at den blev paalagt den ene Stand, er det efterhaanden blevet Tilfældet, at en stor Del af Befolkningen, ikke alene de privilegerede Hovedgaarde, men ogsaa andre, ere blevne fri for at deltage i Lønningen af Præsterne. Jeg kan nævne et Sogn med 3,000 Mennesker, hvoraf de 1,000 betale Tiende, men de 2,000 ikke. Det er en Ubillighed, her er til Stede. Man kunde ogsaa tænke sig, hvis man vilde paalægge Statskassen at lønne Præster, at man vedtog en Lov, hvorved alle Statsborgere kom til at yde Bidrag dertil, men at de, der ydede Præstetiende,

maatte fradrage dette Beløb. Noget lignende har der været fremme for Hartkornets Vedkommende i Lovforslaget om Formueskatten. Selvfølgelig er det kun et Tankeeksperiment, men selvfølgelig er det fuldt berettiget, at Statskassen her yder et Bidrag, endogsaa et ret klækkeligt Bidrag. Derimod stiller det sig for mig ret betænkeligt, naar vi komme til en Ydelse som Kongetienden, der efterhaanden faktisk fuldstændig er gaaet over i privat Eje, saa de andre Skatteydere maaske med en vis Ret kunne protestere. Om Kirketienden gælder til Dels det samme. Man har i dette lille Lovforslag stillet alle Tiender ens, og jeg skal indrømme, at det af praktiske Hensyn vil være heldigst at faa dem alle afløst, men jeg fremsætter min Bemærkning i denne Form, for at gøre opmærksom paa, at man, naar der er Tale om, hvor stor en Del, Statskassen skal yde til Afløsningen, bør tage Hensyn til de forskellige Arter af Tiender.

Det andet Punkt, som der kunde være Tale om, er, hvorvidt man vil gaa til en Tvangsafløsning. Jeg skal ikke nægte, at jeg her stiller mig en lille Smule betænkelig, i det jeg anser det for en Slags Indgriben i den fri Ejendomsret, men jeg er dog villig til at gaa med dertil, naar det kun er givet, hvad der jo for øvrigt er fremhævet fra alle Sider, og hvad ogsaa Folketinget har været enig om, at man ikke gaar til en Tvangsafløsning, uden at der gives Tiendejeren fuldt Vederlag for Tienden. Jeg nægter dog ikke, at jeg havde fundet det heldigere, om man havde forsøgt at fortsætte ad frivillig Vej, og naar man saa stærkt har angrebet Loven af 8de Maj 1894 og har fremhævet, at den ikke har virket, saa maa man jo for det første erindre de forskellige Grunde hertil, som noksom ere fremhævede, men desuden at der ikke er givet saadanne Begunstigelser, som foreslaas i dette Lovforslag. Hvis noget saadant havde foreligget, vilde der være kommet mange flere Afløsninger. Men jeg skal dernæst pege paa et enkelt Punkt, som jeg efter de Meddelelser, man har — vi have jo desværre intet statistisk Materiale, og jeg kan kun støtte mig paa mundtlige Meddelelser — tror i høj Grad har forhindret Tiendeafløsningen, og det er den Bestemmelse i § 8 i Loven af 1894, at hvor en Kirke skal vedligeholdes for Tienden, skal der henlægges en bestemt Sum til Afløsningen. Jeg ved, at ikke saa faa Tiendeydere og Tiendeejere have været enige i, hvad der skulde betales, og hvor stor Fonden skulde være. Men naar Kul-